

Camillo Sitte: urbanistický apel

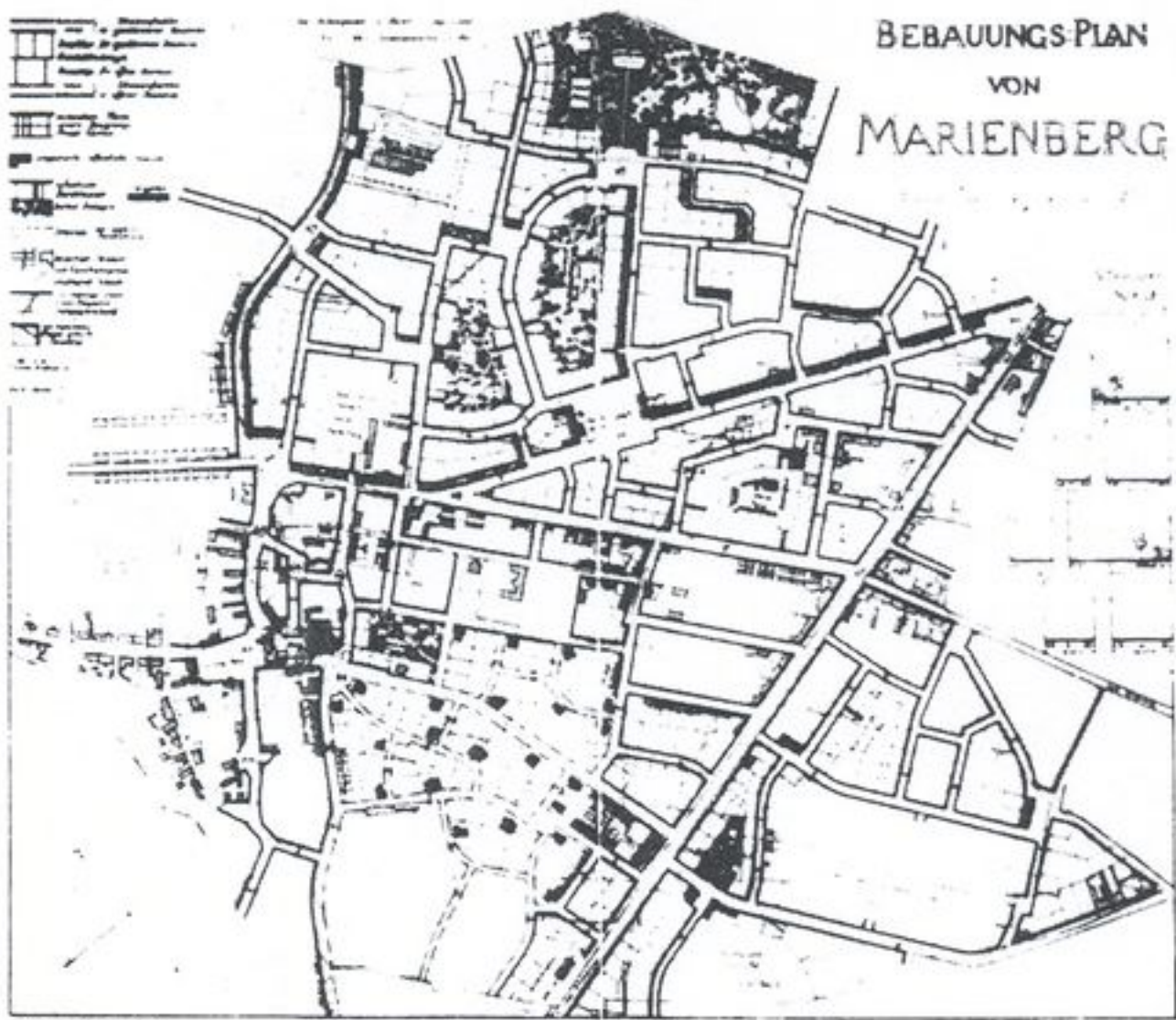
Author: Radomíra Sedláková | Published: 24.02.2009

Camillo Sitte se narodil 17. 4. 1843 ve Vídni, kde vystudoval architekturu a dějiny umění. V roce 1872 se stal ředitelem nově vytvořené Státní uměleckoprůmyslové školy v Salzburgu, aby za pár let na to založil a vedl stejně zaměřenou školu ve Vídni. Z rozsáhlého oboru architektury se věnoval především stavbě měst, respektive jejich urbanismu. Camillo Sitte, u nás zatím nepříliš známý a teprve dnes objevovaný, navrhoval regulační plány měst, přičemž překvapivě často se podepsal pod urbanistickou podobu českých měst. Za všechny zmiňme Děčín, Liberec, Teplice, Olomouc či Brno a především pak Ostravu. Pro severomoravskou metropoli vytvořil koncepci několika čtvrtí (Mariánské hory, Moravská Ostrava), když jeho rukopis je patrný hlavně v Přívozu. Přitom v této části Ostravy nezůstal jen u urbanismu, vyprojektoval také místní kostel, radnici a faru.

Stavební forum

Camillo Sitte: Regulační plán Mariánských Hor

Nejde jenom o funkčnost

Městské čtvrti Sitte navrhoval podle klasických zásad: čitelná kompozice ulic a náměstí, jasný společensky významný střed a vedle toho klidné, prosvětlené, ale nepříliš široké (ty jsou příliš prašné a příliš provětrávané, a prach z nich je roznášen do vnitrobloků) ulice. To vše ukazuje jasné vědomí toho, co je potřeba k pohodlnému a příjemnému městskému životu. A ctění zásad, které však už tehdy působily staromódně. Tím spíše, že Sitte architekturu a města bránil před technicismem (nikoli technikou!), vadily mu uniformní městské bloky a kritizoval jednostrannou preferenci technologické funkce městských prostor a domů. S odkazem na tradici upozorňoval na to, že město či stavba je víc než jen technologická - utilitární - funkce. Nakonec - hlavně jako varování - napsal útlý, ale velice působivý svazek nazvaný „Stavba měst podle uměleckých zásad“. Je to kniha dodnes velmi aktuální, která by měla být povinnou četbou pro všechny, kdo o podobě měst rozhodují.

Stavební forum

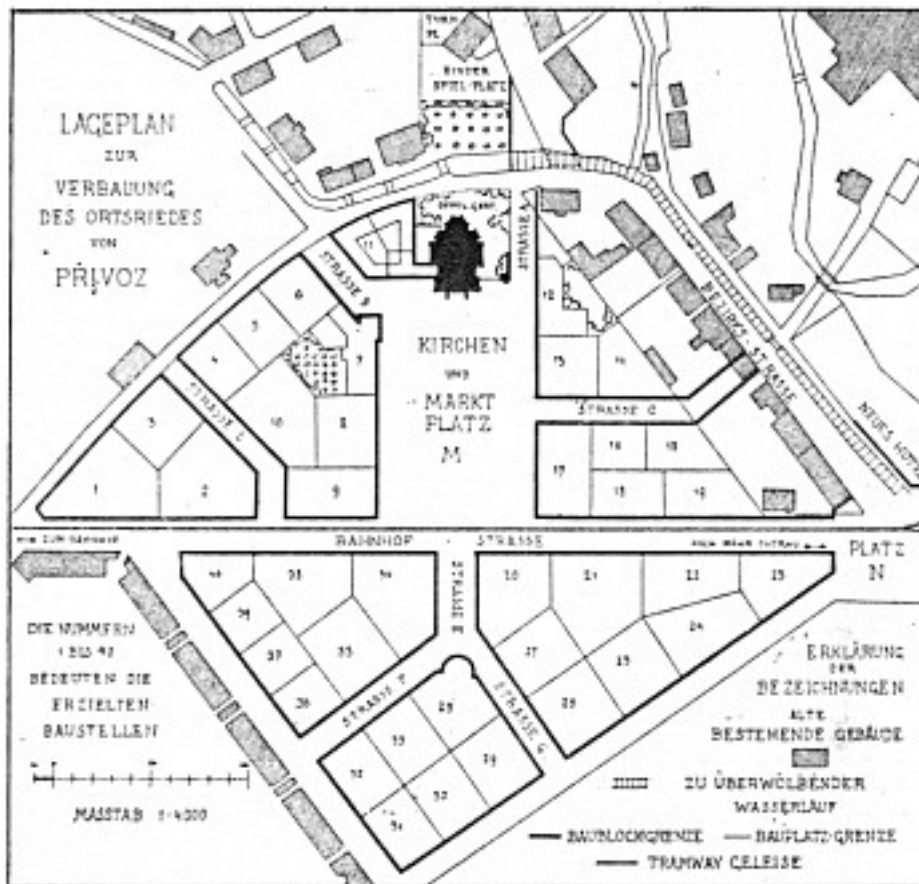
Urbanismus jako umění

„Úvahy o způsobech zakládání měst patří dnes k palčivým otázkám doby“, tvrdí autor knihy „Stavba měst podle uměleckých zásad“ hned v jejím úvodu. Sitte si všímá toho, jak se do popředí zájmu architektů dostávají problémy dopravní, technické či hygienické a jak jsou zároveň podceňována a někdy zesměšňována hlediska umělecká. Podle Sitteho se při navrhování a tvorbě měst „v technickém ohledu vykonalo velmi mnoho a naopak v ohledu uměleckém téměř nic.“ To je vlastně důvod, proč kniha vůbec vznikla, je jakýmsi návodem pro urbanisty, jimž zprostředkovává poznatky autora ze studia evropských historických měst a jistě i jeho názory. Jasně to naznačují názvy i obsah jednotlivých kapitol: Vztah mezi budovami, pomníky a náměstími; Uvolnění středu; Uzavřenost náměstí; Velikost a tvar náměstí; Nepravidelnost starých náměstí; Skupiny náměstí; Motivická chudost a suchopárnost moderních městských souborů; Moderní soustavy; Meze umění v moderních městech; Zlepšený moderní systém a nakonec samozřejmě Příklady regulace města podle uměleckých zásad.

Stavební forum

521 Radnice (arch. Camillo Sitte, 1897), nyní Archiv města Ostravy

Oblouky i pravé úhly

Sitte byl přesvědčen, že město je především prostorem pro život člověka, a proto například náměstí není volný či dopravní prostor, ale především a hlavně prostranství určené k veřejnému životu. Největší pozornost proto věnuje - s odvolávkami na příklady z historických měst - „uměleckým“ či estetickým pravidlům tvorby městského prostoru. Přitom upozorňuje na potřebu vhodných proporcí, správného umístění dominant apod. Za zmínku stojí skutečnost, že ačkoli Sitte sám nemá v oblibě rovné a pravoúhlé tvary (jsou „bezcitné a proti přírodě“), uznává, že i s nimi je možno vytvořit město přívětivé a umělecky působivé.

Jazyk knihy „Stavba měst podle uměleckých zásad“ je dnes už pochopitelně zastaralý, ale obsah nic neztratil na své aktuálnosti, přestože dílo bylo poprvé publikováno v roce 1889. Proto se také Sitteho urbanistický manifest stále objevuje v edičních plánech nakladatelství po celém světě. Jak by asi C. Sitte hodnotil naši dobu, v níž je slovo urbanismus považováno málem za neslušné?

